

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA DODATAK PREDMETU

MUZIČKA KULTURA

ZA GIMNAZIJE I SREDNJE STRUČNE ŠKOLE
NA BOSANSKOM JEZIKU

Cilj i zadaci:

Cilj nastave predmeta muzička kultura (umjetnost) je da podsticanjem, stvaranjem i daljim njegovanjem interesovanja, navika i potreba za slušanjem vrijednih muzičkih ostvarenja razvija kod učenika ljubav prema muzičkoj umjetnosti, doprinese njihovom estetskom i humanom razvoju i podizanju nivoa njihove muzičke i opšte kulture.

Zadaci nastave muzičke umjetnosti su da:

- upozna učenike sa izražajnim sredstvima muzičke umjetnosti i osobnostima osnovnih muzičkih stilova i žanrova;
- upozna učenike, kroz slušanje muzike, sa najvrjednijim djelima različitih stilova i oblika;
- omogućiti učenicima da usvoje i prošire osnovne muzičko-teorijske pojmove historijskim redom;
- stvori i razvije navike kod učenika da slušaju vrijedna muzička djela, prate muzički život i izgrađuju pozitivan stav prema muzičkoj umjetnosti;
- bogati i oplemenjuje emocionalni život učenika i razvije sposobnosti za procjenu umjetničke vrijednosti;
- njeguje horsko i orkestarsko muziciranje u školi kroz različite muzičke sekcije;
- prezntiranjem muzičkih tradicija različitih naroda, s posebnim naglaskom na sopstvenu nacionalnu muzičku tradiciju, doprinese da se kod učenika formiraju stavovi, uvjerenja i sistem vrijdnosti koji će doprinijeti razvoju ličnog i nacionalnog identiteta;
- slušanjem, pjevanjem i sviranjem poznatih primjera bošnjačke muzičke tradicije (sevđalinka, ilahija i kasida) razvije svijest kod učenika o potrebi njegovanja, očuvanja i unaprjeđivanja sopstvene nacionalne muzičke tradicije kao dijela opšte kulturne tradicije i svjetske kulturne baštine;

Sadržaji programa

- Muzika u doba prvobitne društvene zajednice (1 čas)
Korijeni muzike i njena prvobitna uloga;
- Muzička umjetnost starog vijeka (1 čas)
Muzika starih civilizacija: Grčke, Rima, Egipta, Indijska muzika...
- Muzika srednjeg vijeka (1+1čas)
Srednjovjekovna muzika, gregorijanski koral, vizantijsko i višeglasno pjevanje (duhovna i svjetovna muzika)
- Muzika renesanse (3+1 čas)
Odlike muzike renesanse: svjetovna, duhovna i višeglasna-motet i misa –Orlando di Laso i D.J.P. Palestrina; instrumentalna muzika renesanse;
- Duhovna muzika Bošnjaka: ilahije i kaside, slušanje (1 čas).

- Narodna muzička tradicija Bošnjaka u Sandžaku u doba renesanse (selo-grad)
vokalna tehnika, dugi i kratki napjev u gradu; karakteristični oblici dječijeg stvaralaštva:
brojalice, uspavanke; svatovske pjesme (selo i grad); koledarske pjesme (selo)...

- Muzika baroka i rokoka (3+1 čas)

- Pojava opere, njen razvoj i predstavnici u 17-tom vijeku. Razvoj instrumentalne i vokalnoinstrumentalne muzike i oblika. Predstavnici: Koreli, Vivaldi; oblici: fuga, sonata, koncert, svita; Kasni Barok -Hendl i Bah.

- Razvoj opera u 18-tom vijeku (1čas)

Komična i ozbiljna opera - rađanje komične opera (Pergolezi: "Služavka gospodarica"), K.W.Gluk i reforma opera.

- Muzika predklasike i klasike (6+2 časa)

Razvoj sonate i simfonije. Najistaknutiji predstavnici klasike - Hajdn, Mocart i Betoven. Primjeri za slušanje:

- Hajdn - simfonija sa udarcem timpana II-stav; Londonska simfonija D-dur br.104 I-stav;

- Mocart - "Mala noćna muzika", neka od arija iz Figarove ženidbe;

- Betoven – "Mjesečeva sonata" - cis-moll, 9.simf IV-stav, Oda radosti;

- Tradicionalni instrumenti bošnjaka u Sandzaku i Bosni u periodu klasicizma:
idiofoni i membranofoni instrumenti: drombilje, bubanj, bubnjić, talambas, bubanj na đerdinu; aerofoni instrumenti: jednojka, dvojnice, diplo, zurna; kordofoni (lirica, karaduzen, šargija, saz). Opisi instrumenata i zastupljenost.

- Romantizam u muzici (6+2 časa)

Opšte obilježje romantizma u muzici. Solo pjesma, klavirska minijatura, programska muzika. Slušanje pojedinih djela romantičara: Šubert, Šuman, Mendelson, Berlioz, List, Brams, Šopen, Grig i dr.

- Opera, opereta i balet u 19. vijeku (5+1 čas)

Razvoj opere u Italiji: Rosini, Belini, Doniceti, Verdi; u Njemačkoj: Veber, Vagner i u Francuskoj: Guno, Bize, Delib.

Razvoj operete: Ofenbah, Štraus.

Primjeri za slušanje: Rosini uvertira i arija Figara iz opera "Seviljski berberin"; Verdi: hor jevreja iz opere "Nabuko"; Veber: uvertira za operu "Čarobni strijelac"; Bize: Habanera i arija toreadora iz opere "Karmen".

- Narodna muzička tradicija - Bošnjaka (2 čas)

Sevdalinka kao deo kulturne baštine Bošnjaka, porijeklo, razvoj i karakteristike sevdalinke (ljubav,emocije,); muzička pratnja uz pjevanje sevdalinke: saz - kasnije harmonika i orkestar. Najznačajniji izvodjači: Hamdija Šahinpašić – sakupljač i izvođač sandžačkih sevdalinki, Himzo Polovina, Safet Isović, Nedžad Salković, Zehra Deović i dr; primjeri za slušanje: S. Isović: Srebren ibrik, N.Salković: Mujo Đoga po mejdanu

voda, Zaplakala Šećer Đula, Po Taslidži pala magla, izbor iz antologije Hamdije Šahinpašića.

NAČIN OSTVARIVANJA PROGRAMA

U programu nastave muzičke kulture za prvi razred srednjih škola, pogotovo gimnazija, istaknuto mjesto ima sticanje znanja o muzici, koje se ostvaruje praćenjem njenog razvoja u različitim epohama. Predviđeni cilj ostvaruje se obradom tema značajnih za razumijevanje uloge muzike u društvu, upoznavanjem muzičkih izražajnih sredstava, žanrova i oblika, kao i istaknutih stvaralaca i izvodjača na reprezentativnim primjerima uz slušanje i kad god je to moguće aktivno muziciranje (pjevanje i sviranje) muzičkih djela.

Osnovni princip u ostvarivanju ciljeva i zadataka nastave muzičke kulture jeste aktivno učešće učenika na času. U tom procesu neophodno je na jednom času obuhvatiti različita područja iz programa predviđenog za taj razred i kombinovati različite metode i oblike rada u nastavi.

Za učenike koji su posebno dodatno motivisani za saznavanje, učenje i proširivanje znanja u oblasti muzičke umjetnosti, kao i za sviranje na pojedinim instrumentima, preporučuje se dodatni rad kroz organizovanje muzičkih sekcija, pri čemu se mogu oformiti posebne grupe za njegovanje tradicionalne nacionalne muzike (za Bošnjake naprimjer, za njegovanje sevdalinke, posebno one nastale na tlu nekadašnjeg Sandžaka, pri čemu treba iskoristiti bogatu muzičku ostavštinu Hamdije šahinpašića), ili za izvođenje ilahija, ili formiranje grupe za sviranje na sazu, itd)